

Dopisi.

Iz Ljubljane. (Razpis častnih daril.)

Da bi pospešila razvoj slovenske pripovedne književnosti, razpisuje „Matica Slovenska“ po določilih Jurčič-Tomšičeve ustanove 300 gold. častnega darila dvema povestima slovenskima, in to: 200 gld. povesti, obsežajoči najmanj 10 tiskovnih pól in 100 gld. povesti, obsežajoči najmanj 5 tiskovnih pól. Snov obema povestima bodi zajeta iz zgodovine ali sploh iz življenja naroda slovenskega. Obe povesti morata biti pisani tako, da po obliki in vsebini svoji ustrezata umetniškim zakonom pripovedne književnosti ter poleg tega ugodite literarnim namenom „Matice Slovenske“. Pisatelj, kateremu se prisodi častno darilo iz novcev Jurčič-Tomšičeve ustanove, prejme vrhu tega za svojo povest še navadno pisateljsko nagrado, katere plačuje „Matica Slovenska“ po § 15. svojega pravičnega reda po 25–40 gld. za tiskovno pól. Rokopisi naj se brez pisateljevega imena pošiljajo odboru „Matice Slovenske“ do 1. okt. 1891. l. Pisateljevo ime naj se pridene rokopisu v zapečatanem listu, na katerem je zapisano dotično geslo. Večkrat se je poudarjalo, da „Matica Slovenska“ podaja svojim članom premalo leposlovnega berila. S tem razpisom hoče Matičin odbor pokazati, da ga je resna briga, po vsi svoji moči pospešvati tudi razvoj leposlovne književnosti slovenske ter članom svojim podati v roko lepo zabavno knjigo. Zatorej se pa po pravici odbor tudi nadeja, da ga bodo pisatelji slovenski podpirali v njegovem trudu ter se častno odzvali njegovemu domoljubnemu pozivu.

Od Gornje Pesnice. V deželnem zboru štajarskem streljal je z motovilom neki doktor Starkel. Izvil je iz trte grozno krivico, ki se bojda godi Nemcem v Šentilji, ker nima slovenskih propovedi. To je bilo maslo Gradčanom in vsem nemškutarjem. No, mi vemo, kje zajec leži. Oglejmo si nekoliko natančneje besede ti-stega gospoda doktorja, ki je zavoljo par nem-čurjev zagnal tolik krik in vik. Rekel je ne-kako: Velik del prebivalstva se prezira, ker se mu ne lomi nemški kruh krščanske vere; go-spoda doktorja to tem bolj boli, ker se Sloven-cem (imenoval nas je bindišarje) v sekovski škofiji kar usta cedé dobrot, katere uživajo. Tako govori g. doktor, kateri ne pozna resnič-nih razmer, ali jih pa poznati neče. Mi vemo predobro, kako se skrbi za Slovence v Graški škofiji, — skrbi tako, da se Bogu usmili. Go-spodu Starkelu in drugim nem-čurjem hočemo torej pojasniti, kako se v resnici godi Sloven-cem ob dolgej meji graške in lavantinske ško-fije, od Radgone tja do Koroškega. V Apačah je petkrat toliko Slovencev, kakor vseh nem-škutarjev v Šentilji, a nima slovenske pro-povedi, ne slovenskega poduka, ne slovenske

šole. V Umureški župniji in Šentiljski na Vo-gavi služi mnogo slovenskih hlapcev in dekel, a nikoli ne čujejo v cerkvi ne besedice sloven-ske. Bog ve, kako se naši ljudje izpovedujejo ondu, ker le slabo znajo nemški, duhovniki pa ne razumejo nič slovenski. V Špilfeldu je dobra tretjina Slovencev, ali v cerkvi in šoli je vse nemško; v Gomilici ravno tako. Kaj še le ho-čemo govoriti o Lučanah, kjer prebiva dve tret-jini Slovencev! Prej je bila slednja nedeljo jedna slovenska propoved; sedanji dekan pa jo je skrčil na vsako drugo nedeljo; prej se je v cerkvi prepevalo slovenski, sedaj to ni dovo-ljeno več. Prej je župnik sam pridigoval slo-venski, sedanji je to storil v treh letih že dva-krat. Šola pa je itak popolnoma nemška. Ljudje vzdihujejo po slovenskih knjigah, zlasti po Mo-horjevih, a kaj, ko ne znajo mlajši slovenski več brati! V Arvežu, v Iynici in pri sv. Lov-rencu je tudi precej Slovencev, ali nihče jih ne podučuje v materinem jeziku. A kaj pa ho-čemo reči o Gradcu, kjer živi na tisoče Sloven-cev, katerim ni dovoljena slovenska služba božja. Tako je v resnici; toda g. Starkel tega ne ve, ali pa misli, da so Slovenci „raja“ brez pra-vice. On nekaj govori o potujčevanju Nemcev, a o tem nič ne pove, kako se jemlje narodnost Slovincem v Graški škofiji, kak razpor dela v nas nemški „šulverein“, kateremu pomagajo celo duhovniki. Župnika Luškega smo že ome-nili; sedaj pokažimo še tvetu drugega takega strica. Letos je ob priliki skušnje na Kapli, kjer so sami Slovenci, delil otrokom tamošnji g. provizor nemške molitvenike. Oj Judežovo delo! Slovenci v Lučanah javčejo in stokajo že dolgo pod kratim jarmom, katerega jim ne-usmiljeno tlači na šinjak sekovska duhovščina; nihče jim ne pomore, nihče se ne potegne za nje, nikdo nema srca za uboge trpine, katerim se godé v stoletji napredka in človečnosti ynebo-vpijoče krivice. Sodišče v Arvežu ne vzprejme nobenega slovenskega pisma, ker uradniki ne znajo slovenski; tolmač je bojda neki sluga; tudi c. kr. notar je trd Nemeč, a vendar šteje okraj kakih 9000 Slovencev. Iz tega pač lahko razvidi vsakdo, kako dobro se godi Slovincem v Graškej škofiji, kako ljubeznjivo jim streže gospôda; na Turškem še menda nima slovenske kristjani. Da bi rajši g. dr. Starkel lepo mol-čal, kajti v Šentilji ni bilo nikdar nemških pro-povedi, ker jih ni treba; to potrebo našel je še le zdaj nek priyandran piškur, ki je siten, kakor griža in ki je zasejal razpor in zdražbo med Šentiljske Slovence. Toplo priporočamo te vrstice našim poslancem v preudarek!

Iz Brežiškega okraja. (Marsikaj.) Mno-gim dobro znano, da je državni zbor leta 1881 po nasvetu dalmatinskih poslancev izbrisal iz državnega proračuna znesek za nemško ljudsko, šolo, vsled tega je nastal strašen krik po vsem

nemškem taboru. Nemški kolovodje so sklenili, da ustanovijo šolsko društvo z namenom, da napravlja šole za nemške otroke v krajih, kjer živijo Nemci med drugimi narodi in nemajo svojih šol. Pokojni dobri poslanec vitez Schneid, bistroumen mož, je precej spoznal nevarnost takih šol. Podal se je k ministerskemu predsedniku, g. grofu Taaffe in mu razložil nevarnost tega društva, grof Taaffe pa mu smehljaše odgovori, da ne vidi nikake nevarnosti pri tem šulvereinu in gotovo takrat si ni mislil gosp. ministerski predsednik takih slabih nasledkov tega društva. Kakor gobe po dežji rasle so podružnice šulvereina in da to društvo hoče našo deco ponemčiti, to je dovolj jasno. Ono je postavilo šole čisto v slovenskih pokrajinah in nastavilo čisto nemške učitelje, deco ubogih starišev vabi v šolo jim obeta obleko in šolsko pripravo zastonj, ni čuda, da jih dosti dobijo v tako slabih časih. Komu ni znana šulvereinska šola v Sevnici, ali mar živijo tam res Nemci, da potrebujejo nemške šole? Nikakor ne. Ni jim pa še zadosti, da si na šulvereinskih šolah vabijo deco, ampak poslužijo se še druge prilike, ponujajo ubogim občinam Judeža peneze za zidanje novih šol, ponujajo dalje ljudskim učiteljem letne nagrade, samo da naj bolj nemščino gojijo v šolah. Žal, da se število takih vedno množi, da segajo po judeževih groših in prodajo svoj rod. Tudi v našem okraju ne manjka takih izdajalcev. Tako je to društvo razpelo svoje peruti po lepi naši domovini, in s tem veliko razprtijo vgnjezdilo med narodi, tako da res ne vejo ubogi stariši, kam naj dajo svojo deco v šolo, ker ne vejo, kje bi ne nalezli na kakega podmitanega šulvereinovca. V našem mestu se že davno govori, da bo postala tamošnja šola čisto šulvereinska. To je skoro verjetno. To pa jim še ni zadosti, da že deco v šoli ponemčujejo, zmislijo si še drugo, namreč oni čijo že malim otrokom srce spačiti in jim slovenski čut popačiti, zatorej stavijo otroške vrte. Takega hočejo tudi v Brežicah upeljati, misleč: mi moramo začeti zgodaj trn špičiti. Bog ve, kaj bojo še umislili.

(Konec prih.)

Iz Marenberske okolice. Prisirčna zahvala visokorojeni gospéj grofinji Nugent za cerkveno darilo, katero je župnija blažene D. M. na Breznu ob Dravi po prizadetji vlč. gospoda župnika Jurija Galuna od č. šolskih sester v Mariboru prejela in se priporočimo še zanaprej drugim dobrotnikom! V imenu hvaležnih faranov.

Blaže Ditner, cerkv. ključar.

Od sv. Vrbanja pri Ptujih. (Pogreb.) Danes 25. novembra, smo tukaj imeli spreved umrle Alojzije Zelenik. Rajna je bila celo življenje pridna in pobožna deklica; v cerkvi je s svojim lepim glasom zmiraj rada petje

podpirala, kadar pa nje ni bilo, se je poznalo, da prednica menjka. Tako pa jo je tudi cela fara spoštovala in rada imela. Po dolgi pljučni bolezni je dne 23. novembra zvečer ob petih mirno v Gospodu zaspala. V hladno zemljo so jo naši domači trije čast: gospodje duhovniki v precej veliki množini zbranih faranov spremljali. Njene tovarišice, koje so jo na mirodvor prinesle, so pa jej lepo zloženo slovo zapele.

Rahla ji bodi zemljica,
Vživa raja naj svetega!

Politični ogled.

Avstrijske dežele. V četrtek je bila v tej jeseni prva seja v drž. zboru in čudno, da brez vse spremembe pri vladi, in pri celo malih na strani poslancev in še tu skorej edino le vsled smrti nekaterih poslancev. Minister za drž. finance, dr. pl. Dunajevski je predložil zboru drž. proračun za leto 1891. Stroškov računi minister za 564,435,943 fl., dohodkov pa za 566,739,572 fl., torej bode preostanka za 2,285,624 fl., to pa se ve, da samo tedaj, če steče vse g. ministru, kakor račun. — Nižje Avstrije dež. zbor ima tudi sedaj svoje seje in to dotlej, da sklene postavo o združenji predmestij Dunajskih z občino v notranjem mestu, z velicim Dunajem. Ako se to dožene, potem bode v tej občini več prebivalcev, kakor nas živi po vsem Štajarji skup. — Kakor se poroča, dobimo na srednjem Štajarji, v Voitsbergu novo c. kr. okr. glavarstvo in pri večih drugih natega se število uradnikov vsaj za enega komisarja. Ali je v resnici za to taka sila? — V Lipnici se je ustanovila podružnica društva „Südmark“ in so tudi pri njej, kakor pri večih drugih, slov. odpadniki najhujši in najnevarnejši rogovileži. — Na slov. Koroškem bode pri prihodnjem ljudskem štetju največ na tem, kako se obnaša pri njem tamošnja c. kr. politična gosposka, v zadnjem času je upanje, da ne bode preveč na strani nemškutarije. Če nas le ne ukani to upanje! — Načrt postave kranjskega dež. zbora gledé na plače učiteljev je dobil najvišje potrjenje. Nekaj veselja bode torej pri teh že o bližnjem novem letu. — Po vsej deželi je raztresenih slov. „bralnih društev“, toda čudno je, da se nahaja sem ter tje v njih pač liberalni list, tudi nemški iz Dunaja, slov. konservativni pa v časih ne. Ali še je tako društvo slovensko? — V Gorici so jeli nekateri slov. trgovci delati na svojih štacunah slov. nadpise, doslej so bili taki prave „bele vrane“. — Nasledek razprtij med goriškimi Slovenci bode najbrž smrt slov. čitalnice v Gorici. No zato pa imajo dva lista, da si sta oba bolna za sušico. — V dež. zboru v Trstu so se sprli laški poslanci med seboj in nek ultra, dr. Angeli je vsled tega odložil